

Pressemeddelelse: Justitias opfordring: Vi skal regulere politiets brug af ansigtsgenkendelsesteknologi, inden det går galt.

Meget tyder på, at regeringen ønsker at udvide politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi, men det kan ifølge ny Justitia-rapport være i strid med menneskerettighederne, hvis politiet med de nuværende regler begynder at anvende ansigtsgenkendelse til kriminalitetsbekæmpelse.

Når ansigtsgenkendelsesteknologi anvendes i det offentlige rum, kan det i lande som Kina blive brugt som et uproportionalt magtmiddel med store konsekvenser for borgernes frihedsrettigheder, retssikkerhed og sociale tryghed. Et sådant scenarie er selvfølgelig utænkeligt i Danmark, men også her i landet vil politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse til kriminalitetsbekæmpelse være et alvorligt indgreb i borgernes ret til privatliv, fordi unikke biometriske koder for ansigter registreres og spores uden samtykke. Følelsen af konstant at være overvåget vil samtidig kunne true udøvelsen af andre frihedsrettigheder, herunder retten til at forsamle sig og ytre sig, ligesom overvågningsdata i kombination med andre personlige data om borgerne kan anvendes til at danne detaljerede personprofiler, der kan give meget præcise oplysninger om borgernes private forhold. Det gælder ikke mindst med politiets analyseplatform POL-INTEL, der muliggør analyser på tværs af meget store mængder af data fra både interne og eksterne kilder samt offentligt tilgængelige kilder som eksempelvis sociale medier.

Dansk politis anvendelse af ansigtsteknologi har indtil nu været begrænset til verificering af identitet ved paskontrol og digitaliseret offergenkendelse i sager om seksuelt misbrug af børn. Der er dog en aktuell politisk interesse for at udvide politiets muligheder for at anvende ansigtsgenkendelse. Senest har justitsminister Peter Hummelgaard udtrykt, at ansigtsgenkendelsesteknologi bør anvendes af myndighederne, *”når fordelene overstiger ulemperne”*.

En lignende udvikling ses i mange andre europæiske lande, og senest har den svenske regering i efteråret 2023 iværksat et initiativ, hvor man vil anvende ansigtsgenkendelsesteknologi i forbindelse med bandekriminalitet. Også i aftalen om den danske bandepakke IV nævnes ansigtsgenkendelsesteknologi som et muligt værktøj.

Der er således meget, der tyder på, at ansigtsgenkendelse også snart bliver et værktøj til kriminalitetsbekæmpelse i Danmark, men det er ikke sikkert, at Folketinget vil blive involveret i en sådan beslutning. Justitsministeren har nemlig givet udtryk for, at Folketinget ikke behøver at blive orienteret om anvendelse af teknologien, når der ikke er behov for at justere den retlige ramme.

På grund af det danske retsforbehold vedrørende EU-samarbejdet inden for civil- og strafferet vil den vil den netop vedtagne AI-forordning, som bl.a. opstiller juridiske rammer vedrørende politiets

og andre myndigheders anvendelse af ansigtsgenkendelse ikke være gældende i Danmark. Samtidig er det gældende danske retsgrundlag for politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse uklart.

Politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse til kriminalitetsbekæmpelse kan imidlertid være i strid med vores grundlæggende rettigheder, som er beskyttet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder. Dette skyldes, at politiets anvendelse af teknologien i realtid i langt de fleste tilfælde vil kunne blive anset for uproportional og/eller unødvendig i et demokratisk samfund. Hertil kommer, at det nuværende retsgrundlag for politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse er så bredt og uklart, at både anvendelse af teknologien i realtid og retrospektiv anvendelse vil ske på baggrund af regler, som efter Justitias opfattelse ikke kan anses for at leve op til kravet om en klar lovhjemmel ved indgreb i menneskerettigheder.

“Den nuværende retlige ramme er så uklar, at selv en retrospektiv anvendelse af teknologien kan være i strid med menneskerettighederne. Der er derfor brug en hurtig og præcis regulering af politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse til kriminalitetsbekæmpelse, inden vi kommer til at stå i en situation, hvor vi får skabt et overvågningssamfund med uberettigede indgreb i borgernes ret til privatliv.” Siger Justitias direktør og forfatter til rapporten Birgitte Arent Eiriksson.

Justitias anbefalinger

Efter Justitias vurdering er der behov for en hurtig afklaring af, hvilke udvidelser af politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse der kan komme på tale nu og i nærmeste fremtid, ligesom der er behov for at sikre, at der i god tid etableres en klar og præcis national lovhjemmel.

Det er samtidig Justitias opfattelse at der bør være et forbud mod politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse i realtid. Denne vurdering er på linje med European Data Protection Board, Europarådets ad hoc komite CAHAI og FN's højkommissær for menneskerettigheder.

Hvis det alligevel besluttes, at dansk politi skal have adgang til at anvende ansigtsgenkendelse i realtid, bør det efter Justitias vurdering indsnævres som anført i anbefaling 1:

1. Politiets må kun anvende ansigtsgenkendelse i realtid ved overhængende fare for tab af liv

Politiets retrospektive anvendelse af ansigtsgenkendelse må anses for at være et mindre intenst indgreb end anvendelse i realtid, men bør efter Justitias vurdering også begrænses, som anført i anbefaling 2:

2. Politiets retrospektive anvendelse af ansigtsgenkendelse skal begrænses til lovovertrædelser, der kan straffes med fængsel i 8 år eller derover, og som kan medføre eller har medført fare for menneskers liv eller legeme

Herudover fremsætter Justitia en række generelle anbefalinger til politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse i både realtid og retrospektivt:

3. Generelle anbefalinger (ansigtsgenkendelse i realtid og retrospektivt):

- A. En udvidelse af politiets muligheder for at anvende ansigtsgenkendelse bør ske på baggrund af en bred og åben demokratisk samtale om fordele og ulemper og en dataetisk vurdering.
- B. Politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse skal reguleres som et straffeprocessuelt indgreb i retsplejeloven, der kræver retskendelse, og reguleres nærmere i anden lovgivning.
- C. Der skal ikke ske lagring af biometrisk data.
- D. Der skal laves en kortlægning og løbende ajourføring af politiets samlede tv-overvågning i det offentlige rum og andre frit tilgængelige steder, herunder også ANPG-kameraer mv. Kortlægningen skal indeholde oplysninger om, i hvilket omfang der er anvendt ansigtsgenkendelse i realtid. Kortlægningen skal være offentlig tilgængelig.
- E. Det skal undersøges, om der er behov for regulering af politiets observation i det offentlige rum og andre frit tilgængelige steder.
- F. Der skal ske en kortlægning af politiets overtagelse af kameraovervågning fra private og offentlige myndigheder.
- G. Det skal undersøges, hvordan der kan sikres en effektiv klageadgang for borgere, som er blevet overvåget af politiet med anvendelse af ansigtsgenkendelse, herunder hvordan borgerne i videst muligt omfang kan blive gjort bekendt med en sådan behandling af deres biometriske ansigtsdata.
- H. Politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi i realtid i det offentlige rum og frit tilgængelige steder og efterfølgende evalueres efter 2 år.

Anbefalingerne uddybes i afsnit 12.

Hvad er ansigtsgenkendelsesteknologi

Ansigtsgenkendelse er en form for biometrisk identifikation, der anvender avancerede algoritmer til at analysere og genkende unikke træk og mønstre i et menneskes ansigt for at identificere eller verificere dets identitet. Ansigtsgenkendelse kan f.eks. anvendes til at identificere personer mistænkt for kriminalitet eller overvåge offentlige begivenheder ved at analysere ansigtsbilleder og sammenligne dem med databaser med kendte identiteter.

Hvordan politiet kan anvende ansigtsgenkendelsesteknologi

Figuren viser eksempler og er ikke en udtømmende liste.

FINDE PERSONER I REALTID

Politiet vil i realtid kunne spore en bestemt persons placering. Dette kan både anvendes til at finde personer, der mistænkes for at have begået eller har til hensigt at begå kriminalitet, eksempelvis en terrorhandling.

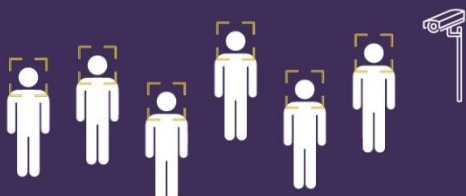
KORTLÆGGE FÆRDEN

Politiet kan anvende teknologien retrospektivt under efterforskning til at kortlægge relevante personers færden i det offentlige rum. Herunder mulige gerningspersoner og ofre.

FINDE MISTÆNKTE VED ET GERNINGSTED

Når en forbrydelse er sket, kan politiet retrospektivt identificere personer, der har opholdt sig ved eller tæt på et gerningssted i tidsrummet, hvor en forbrydelse er blevet begået.

IT-KRIMINALITET

Identificere personer, der begår cyberangreb eller deltager i andre lovovertrædelser aktiviteter online.

Kan også anvendes til at finde ofre for kriminalitet, som bliver delt online.

SIKKERHED VED ARRANGEMENTER

Ansigtsgenkendelsesteknologi muliggør både adgangskontrol og overvågning af deltageraktiviteter ved arrangementer. Det kan sikre, at kun autoriserede personer deltager og identificere mistænkelig adfærd eller personer, der udgør en sikkerhedsrisiko.

HÅNDHÆVE OPHOLD- OG KONTAKTFORBUD

Hvis personer har fået pålagt et opholds- eller kontaktforbud, kan politiet bruge ansigtsgenkendelsesteknologi til at identificere og spore, hvis de forsøger at bryde forbuddet. Hvis bevæge sig ind i de forbudte områder eller mødes med personer vedkommende ikke må kommunikere med.

AUTOMATISERET RETSHÅNDHÆVELSE

Automatiseret retshåndhævelse indebærer automatisk tildeling af en straf, når en lovovertrædelse begås og samtidig optages af et overvågningskamera med ansigtsgenkendelsesteknologi. For eksempel kan dette forekomme, når en person går over for rødt lys eller anden kriminalitet som for eksempel gadeuorden.

ADFÆRD

Ansigtsgenkendelsesteknologien kan monitorere en menneskemængde og ved hjælp af affektionsanalyse identificere aggressiv og mistænkelig adfærd.

VERIFIKATION

Det kan anvendes til at identificere personers identitet for eksempel ved pas- og grænsekontrol, karantæneeregler mv.